ՀԻՄՆԱՎՈՐՈՒՄ

«ՀՈՒՂԱՐԿԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏՆԵՐԻ ՈՒ ԴԻԱԿԻԶԱՐԱՆՆԵՐԻ ՇԱՀԱԳՈՐԾՄԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ԼՐԱՑՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՕՐԵՆՔԻ ԵՎ ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Ընթացիկ իրավիճակը և իրավական ակտի ընդունման անհրաժեշտությունը

I. Հայաստանի Հանրապետությունում հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման նորմատիվ իրավական ակտերը:

1. Խորհրդային ժամանակահատվածում հուղարկավորությունների կազմակերպումը և գերեզմանատների շահագործումը կարգավորվում էր՝ Հայկական մինիստրների սովետի 1975 թվականի հուլիսի 31 թիվ 444 որոշմամբ (այսուհետ՝ Որոշում), որը կարգավորում էր հուղարկավորության կազմակերպման և գերեզմանատները շահագործող հետ կապված հարցերը: Մինչև՝ **17.04.2006թ.** պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինները ղեկավարվել են վերը նշված Որոշմամբ:

2. 2006 թվականի փետրվարի 27-ին ընդունվել է «Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին» Հայաստանի Հանրապետությունում օրենքը (այսուհետ՝ Օրենք), որը ուժի մեջ է մտել՝ 17.04.2006թ.:

3. Օրենքի պահանջների կատարումն ապահովելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից ընդունվել են մի շարք որոշումներ, այդ թվում՝ 23 նոյեմբերի 2006 թվական N 1910-Ն «Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված կարգերը, կանոնները և գերեզմանի վկայականի ձեվը սահմանելու մասին», ինչպես նաև 08 նոյեմբերի 2007 թվականին N 1301-Ն «Սանիտարահամաճարակային իրավիճակների վտանգ առաջանալու դեպքում մահացածների մարմինների դիակիզման, գերեզմանատների վնասազերծման և տեղափոխման ու վրահուղարկավորման կարգերը հաստատելու մասին» որոշումները:

4. Օրենքի կարգավորման առարկան է հանդիսանում՝ գերեզմանատների և դիակիզարանների շահագործման հետ կապված իրավահարաբերությունները և սահմանում է հուղարկավորության արարողությունների կազմակերպման պետական կարգավորման հիմնական սկզբունքներն ու պայմանները:

5. 2006 թվականի նոյեմբերի 23-ի N 1671-Ն Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշմամբ սահմանվել է, որ Օրենքով նախատեսված պետական կառավարման լիազոր մարմինն է հանդիսանում Տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունը: Օրենքի 4-րդ հոդվածը սահմանում է լիազոր մարմնի իրավասությունը:

6. Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների շահագործման հիմնական գործառույթներն իրականացվում է տեղական ինքնակառավարման մարմինները, որոնց շրջանակը սահմանվում է Օրենքի 6-րդ հոդվածով:

7. Հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման բնագավառում տեղական ինքնակառավարման մարմիններն իրականացնում են Օրենքով, «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և «Երևան քաղաքում տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով վերապահված այլ լիազորություններ:

II. Հայաստանի Հանրապետությունում հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման ներկա իրավիճակը

8. Հայաստանի Հանրապետության բոլոր մարզերում և Երևան քաղաքում գեռեզմանատների քանակը 1.702-ն է, որոնց ընդհանուր մակերեսը կազմում է 3.907 հեկտար (Տես՝ հավելված 1):

9. Երևան քաղաքում գերեզմատները գտնվում են հետևյալ վարչական շրջաններում՝ Էրեբունի, Նուբարաշեն, Աջափնյակ, Քանաքեռ Զեյթուն, Նորք-Մարաշ, Ավան, Դավիթաշեն, Մալաթիա-Սեբաստիա: Ներկա պահին շահագործվում են 20-ը գերեզմանատուն, իսկ մեկ գերեզմանատուն չի շահագործվում, քանի որ տարածքը բարեկարգման անրաժեշտություն ունի (Տես՝ հավելված 2):

10. 1996 թվականին մայիսի 13-ին Երևանի քաղաքապետի թիվ 44 որոշմամբ հիմնադրվել է «Բնակչության հատուկ սպասարկման» պետական ձերնարկություն, որի իրավահաջորդը ներկայումս հանդիսանում է «Բնակչության հատուկ սպասարկման» Համայնքային ոչ առևտրային կազմակերպությունը (այսուհետ՝ ՀՈԱԿ):

11. ՀՈԱԿ-ը հիմնական խնդիրներն են, որոնք ամրագրված են կանոնադրության մեջ՝
1) գերեզմանատների տարածքի բարեկարգում, այդ թվում լուսավորության, ջրամատակարարման կազմակերպում և ասֆալտապատում,
2) գերեզմանատան տարածքի պարսպապատում,
3) գերեզմանների տարածքից դուրս աղբի մաքրում և աղբահանության կազմակերպում,
4) գերեզմանների հաշվառում և հուղարկավորությունների վերաբերյալ մատյանների վարում,

5) տեղեկատվության պահպանում և տրամադրում,
6) գերեզմանի վկայականի տրամադրում։

12. ՀՈԱԿ-ը ներկայումս մատուցում է հետևյալ վճարովի ծառայությունները, որոնք ևս նախատեսված են ՀՈԱԿ-ի կանոնադրությամբ և որոնցից օգտվելը կամավոր է՝
1) գերեզմանափոսի փորում.
2) դիատարի տրամադրում
3) դագաղների տրամադրում
4) գերեզմանի բարեկարգում

13. ՀՈԱԿ-ը հուղարկավորությունից հետո պատրաստում և տեղադրում գերեզմանաթմբի վրա մետաղյա ցուցանակ, որի ծախսերը փոխհատուցվում են Երևանի քաղաքապետարանի բյուջեից։

14. Վերը նշված ծառայություններից հիմնականում մատուցվում է գերեզմանափոսի փորման ծառայությունը, որի արժեքը կազմում է՝ 26.900 ՀՀ դրամ։ Այս ծառայությունը մատուցվում է կամավոր հիմունքներով և հուղարկավարություն կազմակերպումը ստանձնող անձը կարող է չօգտվել նշված ծառայությունից։

15. ՀՈԱԿ-ը, բացի վերը թվարկված ծառայություններից և Երևան քաղաքի բյուջեից հատկացվող փոխհատուցումից այլ ֆինանսական աղբյուրներ չունի։

16. ՀՈԱԿ-ի 2019թ. բյուջեն կազմել է՝ 219. 612 ՀՀ դրամ, որից ծառայության մատուցման դիմաց ստացվել է 207. 400 ՀՀ դրամ, իսկ Երևանի քաղաքապետարանից որպես դրամաշնոր հատկացվել է 12. 212 ՀՀ դրամ։ Նույն տարի ՀՈԱԿ-ը ծախսել է 207. 700 ՀՀ դրամ, իսկ 11. 912 ՀՀ դրամ տեղափոխել է հաջորդ տարվա բյուջե։

17. ՀՈԱԿ-ի աշխատողների քանակը 130 անձինք են, որոնցից 30-ն աշխատում են վարչակազմում, իսկ մնացած անձինք՝ սպասարկում են գերեզմանատները։ Նշված թիվը փոփոխական է և այն կարող է շուրջ 20%-ով փոփոխվել։
18. Երևան քաղաքում գերեզմանատների ընդանուր մակերեսը կազմում է շուրջ **5.603** քկմ (թիվը վերցվել է վերը նշված հատակագծերից, որոնք չեն համապատասխանում փաստացի տարածքների հետ), որը կազմում է Երևան քաղաքի **2,5%** (Երևանի տարածքը կազմում է **223.000 քկմ**)։

III. Մասնավոր գերեզմանատների կազմավորումը և գործունեությունը

19. Մասնավոր գերեզմանատները կազմավորվում են Օրենքի 19-23-րդ հոդվածների դրույթների համաձայն, որոնք Օրենքի 19.1-րդ հոդվածի համաձայն պետք է բավարարի հետևյալ պահանջներին՝
1) շուրջօրյա աշխատանքային ռեժիմով դիակների պահման վայր՝ մինչև հոգեհանգստի և հուղարկավորության իրականացումը,
2) առնվազն մեկ հոգեհանգստի սրահ՝ լիազոր մարմնի սահմանած չափով,

3) ավտոկայանատեղ՝ լիազոր մարմնի սահմանած չափանիշներին համապատասխան,
4) հուշապատ՝ աճյունասափորների տեղադրման համար,
5) ծաղիկների, ծաղկեպսակների և հոգեհանգստի ու հուղարկավորության համար անհրաժեշտ այլ պարագաների վաճառքի սրահ,
6) դիակիզարան կամ որևէ գործող դիակիզարանի օգտագործման կամ դրա ծառայություններից օգտվելու պայմանագիր,
7) ոռոգման և խմելու ջրի համակարգ, հասարակական զուգարան,
8) ունենալ առնվազն մեկ ավտոդիատար,
9) պարսպապատել գերեզմանատան տարածքը,
10) պահպանել բնապահպանական և սանիտարահամաճարակային անվտանգության կանոնները:

20. Ներկայումս վերը նշված պահանջներին բավարարող որևէ մասնավոր գերեզմանատուն Հայաստանի Հանրապետությունում չկա:

IV. Հայաստանի Հանրապետությունում հուղարկավորությունների կազմակերպումը և փաստացի իրավիճակը

21. Հուղարկավորության կազմակերպման ստանձնողի անձի առաջին քայլը Պաթոլոգոանատոմիական մարմիններից (այսուհետ՝ Դիահերձարան) ստանում է մահվան պատճառի վերաբերյալ տեղեկանք:

22. Հայաստանի Հանրապետությունում գործող դիահերձարանները գտնվում են Հայաստանի Հանրապետության առողջապահության նախարարության ենթակայության տակ կամ մասնավոր ընկերություններ են:

23. Դիահերձարանից ստացված տեղեկանքը հուղարկավորության կազմակերպման ստանձնողի անձը ներկայացնում է Հայաստանի Հանրապետության արդարադատության նախարարության քաղաքացիական կազցությունների ակտերի գրանցման (այսուհետ՝ ՔԿԱԳ) ստորաբաժանում կամ համայնքի ղեկավարին, որտեղից ստանում է մահվան վկայականը: Համաձայն Քաղաքացիության կացության ակտերի մասին Հայաստանի Հանրապետության օրենքի Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թ նոյեմբերի 23-ի N 1910Ն որոշմամբ հաստատված հավելված 1-ի «Թաղման և դիակիզման» կարգի 4-րդ կետի մահվան վկայականը տրվում է քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմինների, իսկ գյուղական համայնքներում՝ համայնքի ղեկավարի կողմից:

24. Մահվան վկայականը ստանալուց հետո հուղարկավորության կազմակերպման ստանձնողի անձը դիմում է գերեզմանատները շահագործող կազմակերպությանը: Օրենքով մահացածի մարմինը հողին հանձնելու համար տրամադրվում է գերեզմանատեղ 2,5 քառ. մետր (1x2,5): Ընտանեկան գերեզման կազմակերպելու համար անվճար հիմունքներով տրամադրվում է առավելագույն 12.5 քմ: Օրենքով նախատեսված է, որ անվճար տրամադրվող հողատարածքից բացի հուղարկավորության կազմակերպումն ստանձնողի ցանկությամբ գերեզմանատանը

կարող է վճարովի հիմունքներով տրամադրվել առավելագույնը 6 քառակուսի մետր հողատարածք, գերեզմանատան կառուցապատման սխեմայով համապատասխան տարածքներ նախատեսված լինելու դեպքում՝ Հայաստանի Հանրապետության կառավարության սահմանած կարգով և վճարի դիմաց:

25. Աճյունասափորը (մահացածի մարմնի դիակիզումից հետո) հողին հանձնելու դեպքում համայնքային գերեզմանատներում անվճար հիմունքներով մեկ գերեզմանատեղի համար տրամադրվում է 1 քառակուսի մետր հողատարածք (1.0x1.0 մետր չափերով) կամ աճյունասափորը տեղադրվում է հուշապատի մեջ:

26. Ընտանեկան գերեզմանի առկայության դեպքում գերեզմանատեղը հատկացվում է այդ գերեզմանի տարածքում նախկինում տրված գերեզմանի վկայականի հիման վրա, որում կատարվում են համապատասխան գրանցումներ, ընդ որում հուղարկավորության կազմակերպումն ստանձնող անձը կարող է փոփոխվել, առանց նախկինի համաձայնության: Իսկ եթե նախկին վկայկանը չի տրամադրվում՝ նույն գերեզմանի վրա նոր հուղարկավորության կազմակերպումն ստանձնողին տրվում է գերեզմանի նոր վկայական:

27. ՔԿԱԳ-ի կողմից ստացված մահվան վկայականի հիման վրա Երևան քաղաքում՝ ՀՈԱԿ-ը համապատասխան գրանցում է կատարում (մատյանում գրանցում կատարելու եղանակով) նոր տեղ հատկացվելու կամ գերեզմանի վկայականի բացակայության դեպքում տրվում է նոր գերեզմանի վկայական: Գերեզմանի վկայականից չի երևում կոնկրետ որ հողակտորն է հատկացվել մահացողին:

V. Հայաստանի Հանրապետությունում հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման խնդիրները

Հայաստանի Հանրապետություն հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման զբաղվող մեկ միասնական մարմնի բացակայությունը.

28. Հայաստանում չի գործում մեկ միասնական մարմին, ով կսահմանի միասնական չափանիշներ հուղարկավորության կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման վերաբերյալ, ինչպես նաև չկա միասնական վերահսկողություն իրականացնող մարմին, որի արդյունքում էլ առաջացել են ստորև ներկայացված խնդիրները:

29. Գրեթե բոլոր գերեզմանատները գտնվում են անմխիթար վիճակում, մասնավորապես՝
   1) անվճար հիմունքներով հատկացվող տարածքը փաստացի չի համապատասխանում դրա շահագործման պահանջներին,
   2) միջգերեզմանային տարածքները պահպանված չեն,

3) հիմնականում չկան ջրամատակարարման, ջրահեռացման, լույսավորման համակարգեր, լավ չի կազմակերպվում մաքրման աշխատանքները, ճանապարհները ոչ բոլոր գերեզմանատներում են ասֆալտապատ,
4) գերեզմանատների տարածքներում ճանապարհների վրա կատարվել են հուղարկավորություններ,
5) որևէ միասնական ճարտարապետական տեսք գերեզմանները չունեն,
6) գերեզմաների բարեկարգման համար որևէ շինարարական նորմեր նախատեսված չեն,
7) օրենսդրությամբ որևէ մարմնին չի վերապահված լիազորություն վերահսկելու գերեզմանի կառուցապատման և շինարարական նորմերի պահպանման վրա,
8) գերեզմաների չափերը չեն համապատասխանում Օրենքով սահմանված չափերի,
9) գրեթե բոլոր գերեզմանատները չունեն պետական գրանցում,
10) ոչ բոլոր գերեզմանատները հաշվառված են,
11) գերեզմանատների գծագրերը, որոնք չեն գրանցված չեն համապատասխանում փաստացի իրենց զբաղեցրած տարածքների հետ:

Հուղարկավորության կազմակերպումն օգտագործող անձի իրավունքները սահմանված չեն

30. Գերեզմանատեղը տրամադրվում է հողի օգտագործման հիմունքով, սակայն փաստացի հողի օգտագործման իրավունքը որևէ գրանցում չի ստանում, որի արդյունքում անհասկանալի է մնում, թե ում իրավունքն է ծագում տվյալ գերեզմանատարածքի նկատմամբ, այսինքն, ով է այն անձը կամ անձինք, ով պատասխանատվություն են կրում և ով կամ ովքեր իրավունք ունեն թույլտվություն տալու տվյալ գերեզմանատեղում հուղարկավորություն իրականացնել:

31. Ընտանիքի շրջանակը սահմանված չէ Օրենքով, որի արդյունքում հասկանալի չէ, ում ընտանիքի անդամի մասին է խոսքը:

Ֆինանսավորում

32. Օրենսդրությամբ նախատեսված չէ այն ֆինանսական միջոցների գոյացման աղբյուրները, որոնք պետք է նպատակային ուղղվեն գերեզմանատների կառուցապատման, շահագործման և պահպանման համար: Փաստացի այդ գումարները պետք է հատկացվի համայնքի կողմից, սակայն համայնքային բյուջեներում այդ ծախսերը չեն նախատեսվում:

Փաստաթղթաշրջանառությունը

33. Հուղարկավորության կազմակերպումը ստանձնող անձը՝ հուղարկավորությունը կազմակերպելու համար փաստաթղթեր ստանում և փոխանցում է առնվազն երեք մարմինների միջև, ոչ բոլոր գերեզմանատեղերն են հաշվառված, բացակայում է փաստաթղթաշրջանառության միասնական հարթակ:

Մասնավոր գերեզմանատներ

34. Օրենքով նախատեսված են մասնավոր գերեզմանատների համար արհեստական խոչընդոտներ: Մասանվոր գերեզմանների կառուցապատման թույլտվությունը տրվում է համայնքի կողմից, այն դեպքում՝ երբ ներկայումս համայնքը մրցակից է մասնավոր գերեզմանատներին: Այսինքն, կամ պետք է օրենքով արգելել մասնավոր գերեզմանատների ստեղծումը կամ այնպիսի պայմաններ պետք է ամրագրվի, որ մասնավոր ընկերությունները շահագրգռված լինեն ներդրում կատարելու:

VI. Առաջարկվող փոփոխությունները

Սահմանել Հայաստանի Հանրապետություն հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման զբաղվող մեկ միասնական մարմին

35. Առաջարկում ենք սահմանել Հայաստանի Հանրապետություն հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման զբաղվող մեկ միասնական մարմին՝ որը պետք է վերապահվի Լիազոր մարմնին:

36. Օրենքով վերապահել լիազորություն լիազոր մարմնի կողմից սահմանելու գերեզմանների կառուցապատման և բարեկարգման չափորոշիչները, ինչպես նաև շահագործման կանոնները:

37. «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» ՀՀ օրենսգրքով նախատեսել պատասխանատվություն գերեզմանի օգտագործողների համար՝ Օրենքի և այլ իրավական ակտերի պահանջները խախտելու համար՝ գերեզմանին հատկացված չափսերից ավել չափերով գերեզման կառուցելու համար, ինչպես նաև վերանայել տուգանքի չափերը:

38. Վերահսկողությունը առաջարկում ենք վերապահել քաղաքաշինության ոլորտում գործող տեսչական մարմնին: Տեսչական մարմնի վերահսկողության առարկան պետք է վերապահել՝ գերեզմանների կառուցապատելու, բարեկարգելու և շահագործելու՝ քաղաքաշինական, բնապահպանական և սանիտարական նորմերի պահանջներին համապատասխան, վերահսկել վերգերեզմանային կառույցների կառուցապատման վրա, կասեցնել գերեզմանի շինարարությունը, եթե այն չի համապատասխանող սահմանված չափորոշիչներին, ինչպես նաև ապօրինի շինարարություն կատարողին ենթարկել վարչական պատասխանատվության:

39. Օրենքով սահմանել տեղական ինքնակառավարման մարմինների պարտականությունները, այդ թվում, որ պարտավոր են տրամադրել միասնական հարթակին հուղարկավորության վերաբերվող նախապես սահմանված տվյալները, ինչպես նաև պետական գրանցում կատարել գերեզմանատան:

40. Անցումային դրույներով սահմանել ժամկետ էլեկտրոնային հարթակ ստեղծելու համար և գրանցում չունեցող գերեզմանների հաշվառման համար: Այն գերեզմանները, որոնք սահմանված ժամկետում չեն հաշվառի, դրանց կառավարման իրավասությունը փոխանցվել տեղական ինքնակառավարման մարմնին, սակայն այն կարող է թույլատվություն տալ այնտեղ հուղարկավորել տվյալ գերեզմանում հուղարկավորվածների բացառապես ընտանիքի անդամներին:

41. Օրենքով անհրաժեշտ է սահմանել մահացածի հարազատների և ընտանիքի անդամների շրջանակը:

42. Անցումային դրույթներով սահմանվելու են դրույթներ այն գերեզմանների վերաբերյալ, որոնք փաստացի առկա են, սակայն այդ գերեզմանների վերաբերյալ բացակայում է գերեզմանի վկայականը: Նշված դեպքում այդ գերեզմանի վերաբերյալ վկայականը տրամադրվում է փաստացի չափերի համապատասխան՝ Օրենքի ուժի մեջ մտնելուց հետո մեկ տարվա մեջ տվյալ գերեզմանում հուղարկավորված հանգուցյալներից մեկի ընտանիքի առաջինը դիմած անդամին: Նշված ժամկետում որևէ անձի կողմից դիմում չներկայացնելու պայմաններում տվյալ գերեզմանի օգտագործման իրավունքն անցնում է համայնքին: Անհրաժեշտ է ամրագրել նաև բաց թողած ժամկետը հարգելի համարող դրույթները:

Սահմանել հուղարկավորության կազմակերպումն օգտագործող անձի իրավունքները

43. Օրենքում կատարել լրացում «գերեզմանի օգտագործող» հասկացության վերաբերյալ, սահմանելով որ «գերեզմանի օգտագործողը» հանդիսանում է այն անձը, ում անվամբ գրանցված է գերեզմանը միասնական էլեկտրոնային շտեմարանում: Գերեզմանի օգտագործողի մահվան դեպքում վերջինիս իրավունքները փոխանցվում են իր ժառանգներից նրան, ով առաջինը դիմում է ներկայացնում այդ կարգավիճակը ստանալու համար: Օրենքով ամրագրել, որ գերեզմանի կառուցապատման աշխատանքները կարող է իրականացվել բացառապես գերեզմանի օգտագործողի կողմից, միայն վերջինս իրավունքն ունի թույլատրել հողարկավորությունը իր կողմից օգտագործվող գերեզմանում, ինչպես նաև վերջինս է պատասխանատվություն կրում ապօրինի շինարարության համար, եթե չի ապացուցում, որ ապօրինի շինարարությունը կատարվել է իր կամքից անկախ:

44. Օրենքով անհրաժեշտ է սահմանել, որ գերեզմանի օգտագործողը կարող է իր իրավունքները փոխանցել այլ անձի, ինչպես նաև իրավունք ունի հողարկավորվել իր գերեզմանում:

45. Այն գերեզմանները, որոնք կառուցված են լինելու գերեզմանատների սահմաններից դուրս կամ գերեզմանատների հիմնական ճանապարհների վրա չեն կարող ստանալ

նոր գերեզմանների վկայականներ, հետևաբար այդ տարածքներում չի թույլատրվելու նոր հուղարկավորության կազմակերպումը:

46. Անցումային դրույթներով անհրաժեշտ է սահմանել գերեզմանի վկայականի տրամադրումը փաստացի չափերի վերաբերյալ:

Ֆինանսավորում

47. Համայնքը նաև պարտավոր է ապահովել գերեզմանատների ճանապարհների կառուցապատումը, ջրահեռացման, ջրամատակարարման, լույսավորության խնդիրները, ընդ որում այդ խնդիրները լուծելու համար համայնքը բյուջեով պարտավոր է նախատեսել ֆինանսական միջոցներ: Անվճար տրամադրվելու է 3x2,5մ չափերով գերեզմանոց, իսկ լրացուցիչ տարածք կարող է տրամադրվել միայն վճարովի հիմունքներով, որից ստացված գումարը պետք է ուղղվի գերեզմանատան վերը նշված աշխատանքների կատարմանը: Գանձվող գումարը պետք է սահմանի համայնքը և այն պետք է գանձվի համայնքի բյուջեում:

Փաստաթղթաշրջանառությունը

48. Հայաստանի Հանրապետության կառվարության որոշմամբ սահմանվում է փաստաթղթերի գեներացումը միասնական էլեկտրոնային շտեմարանում: Այսինքն, սահմանել փաստաթղթերի շրջանակը, որոնք պետք է գեներացվեն մեկ հարթակում: Այդ հարթակից քաղաքացիներն իրավունք են ունենալու անվճար ստանալ ցանկացած տեղեկատվություն, բացառության այն տեղեկատվությանը, որը պարունակում է անձնական կամ ընտանեկան գաղտնիք:

Մասնավոր գերեզմանատներ

49. Օրենքով անհրաժեշտ է վերանայել մասնավոր գերեզմանատներին թույլտվություն տվող մարմինը, այն վերապահելով լիազոր մարմնին:

VII. Ակնկալվող արդյունքը

Կսահմանվի Հայաստանի Հանրապետություն հուղարկավորությունների կազմակերպման և գերեզմանատների ու դիակիզարանների շահագործման զբաղվող մեկ միասնական մարմին

50. Արդյունքում Հայաստանի Հանրապետությունում գործելու է մեկ միասնական մարմին, որի կողմից կսահմանվեն գերեզմանատների և գերեզմանների կառուցապատման միասնական չափանիշները:

51. Նախագծի ընդունման արդյունքում կկասեցվի կամ կնվազեցվի գերեզմանատների ծավալների մեծացումը: Մասնավորապես նախագծով նախատեսվում է ներկայիս անվճար տրամադրվող 12 քմ հողատարածքը փոխարինել 7,5 քմ հողատարածքով, այսինքն գերեզմանատների ծավալի մեծացումը կկրճատվի 37,5%:

Սահմանվելու են հուղարկավորության կազմակերպումն օգտագործող անձի իրավունքները

52. Օրենքով սահմանվելու է գերեզմանների օգտագործման իրավունք ունեցող անձի կարգավիճակը, ինչպես նաև իր իրավունքներիը և պարտականությունները:

53. Գերեզմանը օգտագործողին իրավունք է վերապահվելու տվյալ գեերզմանում հերթական հուղարկավորություն կատարելը, ինչպես նաև տվյալ գերեզմանին ամրակցված կառույցները պահպանելու և գերեզմանը բարեկարգելու մասով:

54. Օրենքով լուծվելու է գերեզմանի օգտագործողի իրավունքների փոխանցման, ժառանգման և վերջինիս հուղարկավորության խնդիրները:

55. Գերեզմանները, որոնք կառուցված են լինելու գերեզմանատների սահմաններից դուրս կամ գերեզմանատների հիմնական ճանապարհների վրա չեն ստանա նոր գերեզմանների վկայականներ, հետևաբար այդ տարածքներում չի թույլատրվի նոր հուղարկավորության կազմակերպումը:

56. «Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ» Հայաստանի Հանրապետության օրենսգրքով կնախատեսվի պատասխանատվություն ֆիզիկական անձանց համար Օրենքի պահանջները խախտելու դեպքերում, մասնավորապես՝ գերեզմանի վկայականով հատկացված չափսերից ավել չափերով գերեզմանի կառուցապատման, անօրինական կամ չափանիշներին չհամապատասխանող շինարարություն կատարելու համար:

57. Հաշվառում չունեցող գերեզմանները փաստագրվեն, որի արդյունքում գերեզմանի օգտագործողները կստանան՝ գերեզմանի վկայականներ, իսկ տիրազուրկ գերեզմանների կառավարումը կանցնի համայնքներին:

Ֆինանսավորում

58. Լրացուցիչ գումարների հաշվին կձևավորվեն ֆինանսական միջոցներ, որոնք կուղղվեն համայնքային գերեզմանատների պահպանման, բարեկարգման, գերեզմանատների ճանապարհների, լուսավորության, ջրամատակարարման, ջրահեռացման, մաքրման համար, ինչպես նաև գերեզմանատների սահմանների սխեմաների (հատակագծերի) ճշտման արդյունքում համապատասխան պետական գրանցման համար:

Փաստաթղթաշրջանառությունը

59. Ստեղծվելու է մեկ միասնական էլեկտրոնային հարթակ, որ տեղեկատվության պահպանումը և տեղեկատվության տրամադրումն կազմակերպվելու է այնպես, որ քաղաքացին հնարավորություն ունենա ազատ ստանալու տեղեկատվություն ինտերնետային հարթակից:

Մասնավոր գերեզմանատներ

60. Հայաստանում կձևավորվեն մասնավոր գերեզմանատներ: Քաղաքացիները կստանան այլընտրանքային տարբերակ հուղարկավորությունները կազմակերպելու համար:

Հավելված 1

ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ մարզերում և Երևան քաղաքում առկա գերեզմանատների վերավերյալ

Հ/Հ	Մարզի անվանումը	Գերեզմանատտների քանակը	Գերեզմանատներին հատկացված տարածքի մակերեսը (հա)
	1	2	3
1	*Արագածոտն*	181	370
2	*Արարատ*	118	341
3	*Արմավիր*	107	348
4	*Գեղարքունիք*	296	531
5	*Լոռի*	207	443
6	*Կոտայք*	132	403
7	*Շիրակ*	182	331
8	*Սյունիք*	173	244
9	*Վայոց ձոր*	74	103
10	*Տավուշ*	210	231
11	*Երևան*	22	561
Ընդամենը		1702	3907

* «Եռաբլուր» զինվորական պանթեոն-հուշահամալիր» պետական հիմնարկի զբաղեցրած տարածքը ներառված չէ:

*Տեղեկատվությունը հավաքագրվել է ՀՀ մարզպետարաններից և համայնքապետարաններից (հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ոչ բոլոր համայնքները ունեն հաստատված գլխավոր հատակագծեր, ուստի սույն տեղեկատվությունը կարող է փոփոխվել):

Հավելված 2

ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

Երևան քաղաքում առկա գերեզմանատների վերավերյալ

հ/հ	Գերեզմանատ անվանումը	Թաղային համայնքը	Գերեզմա-նատան կազմակերպ ման տարեթիվը	Զբաղ. հող.մակ. հա.	Գերեզմ. ռեժիմը
1.	Արին-Բերդ	Էրեբունի	1960	154.0	բաց
2.	Կենտրոնական	Էրեբունի	1930	72.1	բաց
3.	Մուշական-Զրաշեն	Էրեբունի	1940	7.3	բաց
4.	Նուբարաշեն	Նուբարաշեն	1924	5.9	բաց
5.	Շենգավիթ	Շենգավիթ	2002	15.5	բաց
6.	Նորագավիթ-1	Շենգավիթ	1940	9.0	մ/փ
7.	Նորագավիթ-2	Շենգավիթ	1960	4.0	մ/փ
8.	Նեքին Չարբախ	Շենգավիթ	1946	6.4	մ/փ
9.	Քաղաքայի պանթեոն	Շենգավիթ	1937	1.74	բաց
10.	Կարմիր-Բլուր	Շենգավիթ	1925	25.3	բաց
11.	Հաղթանակ	Մալաթիա Սեբաստիա	1948	13.3	մ/փ
12.	Շահումյան-1	Աջափնյակ	1940	8.9	մ/փ
13.	Շահումյան-2	Աջափնյակ	1963	72.6	բաց
14.	Սպանդարյան	Աջափնյակ	2005	20.5	բաց
15.	Միլիկյան	Աջափնյակ	1949	36.5	բաց
16.	Աջափնյակ	Աջափնյակ	2002	53.0	բաց, չի շահա-գործվում
17.	Դավթաշեն	Դավթաշեն	1950	15.1	մ/փ
18.	Քանաքեռ	Զեյթուն-Քանաքեռ	1940	7.3	բաց
19.	Զեյթուն	Զեյթուն-Քանաքեռ	1945	18.4	բաց
20.	Ավան	Ավան	1947	4.2	մ/փ
21.	Նորք-Մարաշ	Նորք-Մարաշ	1930	9.7	բաց
	Ընդամենը			*560.34*	